

Tác giả là một cựu sĩ quan VNCH, cựu tù nhân chính trị, đã nh c t i M theo di n H.O. Bài viết kể về ba người i b n già: Ông Di T n, Ông H.O. và Ông ODP Đoàn T . M i ng i b n m t hoàn c nh...

Tôi có ba anh b n cùng ở Orange County, Nam California. M i anh đ n M theo m t cách, anh di t n đ n đây vào nh ng ngày c n k bi n c

30-4-75

, anh sang theo di n HO và anh đ c con b o lãnh đoàn t . Tu i tác các anh đ u ngoài b y m i, s c kho còn t ng đ i t t, tinh th n "yêu đ i yêu ng i" còn nhi u và đáng k h n c là m i anh đ u có m t cu c s ng v chi u khá đ c bi t.

1. Ông b n di t n

Anh H là ng i đ n M s m nh t trong đám chúng tôi. V a r i tôi đ i n tho i thăm anh. Sau vài câu trao đ i th ng l v s c kho , sinh ho t có gì l , anh cho bi t s p v VN và l n này là l n th 28. Tôi bu t mi ng khen v a h i:

-Th là nh t anh r i. V n là vi c t thi n m m t ch ?

-Đúng v y nh ng l n này có th tôi s ở bên đó lâu h n ch không m t hai tháng nh th ng l .

Tôi h i đùa ti p:

-Nghe đ n T u c ng đe đ a s p d y cho Vi t c ng bài b c th hai anh không s sao?

-H i đâu mà s cho b n tâm anh i, đ i là vô th ng mà.

Anh đáp lại, giọng bình thản nhàn nhàn. Tôi chợt nhớ ra mấy lúc sau này trong câu chuyện anh thường xen vào chút ít giáo lý nhà Phật nghe rất hay và bổ ích nhưng số câu chuyện kéo dài như lần trước tôi vui chuyện sang đờ tài khác. Chúng tôi trao đổi vui nhau với nhau thoải mái, thoải mái bên bè xa gần, chuyện trong công đồng, chuyện bên ngoài công đồng của Mẹ .v.v. rất thân tình vui với nhau bao nhiêu lần trước. Lúc sau cuộc đời dần chìm đắm trong con người anh và những hoạt động của anh những năm gần đây vẫn còn lơ lửng trong tôi.

Chúng tôi cùng quân chủng khi còn quân lực VNCH, sang bên xướng này cùng công nhân nên thân nhau hơn nhất là chúng tôi là hai thành phố sát bên nhau, đường tắt lui gặp nhau khi cần. Anh H. lúc nào cũng vui vẻ cười nói chuyện không bắt đầu lúc pha chút dí dỏm làm người nghe rất dễ có cảm tình. Bên bè thân thì còn biết anh rất thông minh, giao thiệp rộng rãi và tử tế, giàu lòng nhân ái. Anh đã thành công ngay từ thời còn trai trẻ trong thời gian đầu của chánh phủ cho đến học chuyên môn tại một trường ở Pháp vào những năm đầu thập niên 1950 cũng như ngoài đời sau khi về nước. Lúc học ở Pháp anh được chọn làm học viên, một học viên chỉ dành cho ai giỏi, xuất sắc nhất trong đám khóa sinh mới học người. Với niềm vui này anh được biết không phải về nước ngay sau khi mãn khóa học như bao nhiêu anh em khác mà được tiếp tục học cho các khóa sinh đời sau. Khi về nước anh làm việc trong quân đội một thời gian thì xin được nghỉ ngũ, anh ra ngoài làm việc cho một công ty truyền tin của Mẹ ngay Sài Gòn với chức vụ khá và lương bổng cao hơn nhiều lần so với thời còn trong quân ngũ. Anh là dân Bắc di cư biết khá rõ về công sở, bên thân là làm việc cho Mẹ nên khi biết tình hình miền Nam sụp đổ anh vội di tản sang Mỹ cùng với toàn thể gia đình vào một ngày trước khi miền Nam rơi vào tay Việt cộng.

Khi đến xứ người anh may mắn đem theo được một số vốn dành để còn làm việc. Gia đình anh đến ngay tại quận Cam tiếp đó cho đến nay. Sau khi đến định cư anh mua nhà và anh khởi sự đi làm công việc thời gian ngắn, sau đó mở văn phòng dịch vụ để làm chủ, trong lúc các con anh còn tiếp tục việc học. Cho đến mấy năm sau như tài tháo vát, lanh lẹ, sự giao thiệp khéo léo cũng như tính cần cù chí thú, anh chỉ có đời sống dư thừa, không còn phải bận tâm về sinh kế. Lúc đó anh đến tuổi học, con cái đều trưởng thành, học hành xong, anh chỉ nghĩ đến việc thôi làm việc, đến những năm vàng son của cuộc đời và già đi "ngao du sơn thủy" đó đây theo truyền thống thông thường trước đây của người Mỹ khi về hưu.

Tôi đoán rằng đời với anh có chút của ăn của ở là được rồi, có lẽ anh theo thuyết "biết đủ thì là đủ" hay là "hãy hài lòng với cái mình có". Anh chỉ nghĩ đến chuyện đi chơi đây đó bù lại thời gian dài lo toan vất vả với cuộc sống trên xứ người, và khi đến buổi các chuyến du lịch xa tại một số nước trên thế giới. Anh chỉ rời vài bên cùng đi thăm một số châu Âu, đông Âu, Trung quốc..., một thời gian sau cảm thấy lòng tuột mà đi máy bay xa mãi cũng thấm mệt anh chỉ bên ta cùng đi cruise các nơi gần như Mỹ, Hawaii...

Bên đi mất thời gian khá lâu không nghe tin anh đi chổ xa nào, tôi đoán chắc anh đã đi ý không thích du lịch nữa. Có lẽ đã đến lúc anh nhàm chán những thú vui du lịch và nhìn lại đời mình. Tôi đi đời ngày càng chắc chắn mà kiên quyết thì có hẳn, quí thời gian lại chắc còn bao nhiêu. Anh thấy cần có sự thay đổi, cần phải đi đến những thời gian và tìm kiếm vào những việc có ý nghĩa hẳn. Anh nghĩ đến việc về quê hẳn sau bao nhiêu năm xa cách xem sự tình thế nào. Và anh chắc hẳn thăm lại Sài Gòn lần đầu tiên vào những năm đầu 1990. Không còn bà con ruột thịt ở đây vì tất cả đã đi ra ngoài, mất sự do dự hẳn đi, sự khác đã đến anh chắc hẳn lãnh sang Mỹ. Anh chắc thuê phòng ngay ở khách sạn ngay trung tâm thành phố, và sau khách sạn này trở nên rất quen thuộc như nhà riêng vì những lần về quê tìm anh chắc hẳn đến đây. Rồi anh rong chơi khắp thành phố và xem sự tình và tìm lại bản bè đến gần thân quen ngày xưa; anh gặp đến nhiều bạn cũ, có anh đến tha thối rồi rồi rồi sau gần chục năm tù đầy đang chắc đi theo diện HO, gặp bạn nào anh đến thăm hỏi ân cần và giúp đỡ bạn xét thấy cần thì.

Thời gian ở Sài Gòn anh có dịp đi đến nhiều nơi, ngoài những khu phố xá cao to hào nhoáng phô trương "phồn vinh giờ đây" anh còn đi sâu vào những khu phố nghèo, và thăm những miền quê, anh đã có dịp thấy tận mắt biết bao cảnh đời bần hàn cùng cực mà anh nghĩ ai đến gần gần đến những cảnh tượng tàn nhẫn cũng đến đến lòng trắc ẩn, nghĩ ngay đến sự giúp đỡ nào đó. Anh nghĩ đến hoàn cảnh thiếu thốn, nghèo khổ của các trẻ em mồ côi, người già yếu, tàn tật sau khi đến thăm các nơi này và anh đã có sự giúp đỡ sự khố qua các người quen lý và hội từ thiện.

Những năm sau đó anh cũng tiếp tục làm những việc từ thiện từ thiện, và không dành cho mất thành phố nào để nhàn nhàn và tất cả sự giúp đỡ đến thông qua người đi đi hay chỉ quan trung gian, mất việc mà anh không hài lòng lắm những chuyện bất tính sao. Cho đến mất năm kia do mất cơ duyên khá bất ngờ anh đã đi đến quyết định dành trọn sự giúp đỡ cho đến gần gần nghèo khổ bất cứ một đui mù mà không có đi đến kiếm tiền để trả thích hẳn để thấy lại ánh sáng. Đây là mất việc làm mà cho đến nay anh vẫn tiếp tục và rất hài lòng bởi anh có thể theo dõi đến tận tận, thấy đến kết quả nhân thiện sau khi đã trả tiếp trả mọi tiền phí tổn.

Theo lại anh kể lại thì đúng là mất duyên may tình cờ, đó là năm mà trước ngày anh trở lại Mỹ có mất bác sĩ tên L. đến xin gặp anh chỉ khách sạn. Bà bác sĩ này từ giã thiện là mất chuyên viên mất mất mất cũng làm thiện nguyện ở bệnh viện A.B, bà đến biết anh chắc hẳn về VN làm việc từ thiện nên mong muốn đến anh chắc hẳn giúp đỡ thêm những tiền để có thể mất mất giúp cho nhiều đến gần gần nghèo nàn đang cần đến chỗ này. Sau khi hỏi và đến biết qua về việc đi đến hành ca mất mất và nhu cầu cần thiện như thấy tình thế cùng mất sự vất vả đến khác, anh H. đến ý giúp những cho hay mai phải về lại Mỹ, không thể lại xem công việc đến tận tận và kết quả như thế nào. Tuy nhiên còn trong túi 2000US anh trao cho bác sĩ L. với yêu cầu ghi lại công việc đã làm và gửi cho anh chắc hẳn xem kết quả, nếu thấy đến anh chắc hẳn tiếp tục ý muốn.

khi tr ị i VN. Anh cho bà bác sĩ đ ầ a ch ầ nhà ầ M ầ.

M ầ t th ầ i gian sau anh nh ầ n đ ầ c th ầ ghi chi ti ầ t công vi ầ c m ầ m ầ t, hình ầ nh k ầ t qu ầ và s ầ x ầ đ ầ ng s ầ ti ầ n anh đ ầ a. Năm sau anh ch ầ tr ị i VN và g ầ p bác sĩ L. bàn b ầ c v ầ kinh nghi ầ m m ầ m ầ t l ầ n tr ầ c và ch ầ ng trình m ầ m ầ t ti ầ p v ầ i quy mô l ầ n h ầ n cho nhi ầ u b ầ nh nhân h ầ n. Cũng th ầ i gian này anh ch ầ đ ầ c gi ầ i thi ầ u v ầ í m ầ t v ầ n ầ tu đ ầ c đ ầ và gi ầ u lòng bác ái; t ầ lâu s ầ cô v ầ n chuyên làm vi ầ c công đ ầ c giúp đ ầ nh ầ ng ng ầ i ho ầ n n ầ n nghèo kh ầ nh ầ có thân nhân ầ n ầ c ngoài v ầ n th ầ ng xuyên gi ầ i ti ầ n y ầ m tr ầ. Khi anh H. cho bi ầ t c ầ n tìm nhi ầ u ng ầ i già nghèo khó b ầ b ầ nh c ầ m đui mù đ ầ th ầ c hi ầ n vi ầ c m ầ m ầ t giúp, s ầ cô tình nguy ầ n làm vi ầ c này. Do có quan h ầ r ầ ng r ầ i v ầ i r ầ t nhi ầ u nhà chùa, h ầ i t ầ thi ầ n, không nh ầ ng trong thành ph ầ mà c ầ ầ các đ ầ a ph ầ ng đ ầ i t ầ nh nên s ầ cô có th ầ cung c ầ p danh sách nh ầ ng ng ầ i có nhu c ầ u trên không m ầ y khó khăn.

Th ầ là v ầ i s ầ giúp đ ầ đ ầ u đ ầ ng c ầ a s ầ cô, các b ầ nh nhân t ầ các n ầ i đ ầ c h ầ ng đ ầ n đ ầ n b ầ nh vi ầ n khám m ầ t đ ầ xác đ ầ nh tình tr ầ ng (m ầ đ ầ c hay không) và đ ầ c y ầ m tr ầ m ầ i m ầ t cho đ ầ n khi ch ầ a tr ầ xong. Do b ầ nh nhân c ầ n m ầ r ầ t đông, anh H. đã ph ầ i c ầ n đ ầ n m ầ t nhóm bác sĩ chuyên khoa m ầ m ầ t m ầ i có th ầ hoàn t ầ t theo đ ầ tr ầ. Su ầ t th ầ i gian vi ầ c m ầ m ầ t đ ầ n ti ầ n anh th ầ ng có m ầ t quan sát, theo dõi nên th ầ y đ ầ c k ầ t qu ầ tr ầ c m ầ t, bao nhiêu ng ầ i kh ầ n kh ầ vì thi ầ u ánh sáng, vì đui mù t ầ bao lâu b ầ ng ch ầ c đ ầ c th ầ y l ầ i, vui m ầ ng đ ầ n ngh ầ n ngào. Anh không màng đ ầ n nh ầ ng l ầ i cá m ầ n sâu đ ầ m xu ầ t phát t ầ đ ầ y l ầ ng c ầ a h ầ nh ầ ng r ầ t vui trong lòng khi th ầ y nét m ầ t già nua r ầ ng r ầ sung s ầ ng c ầ a h ầ, bi ầ t r ầ ng t ầ đ ầ y h ầ th ầ y l ầ i đ ầ c ánh sáng đ ầ s ầ ng n ầ t qu ầ đ ầ i còn l ầ i.

L ầ n đ ầ u tr ầ c ti ầ p làm t ầ thi ầ n tuy b ầ n r ầ n nh ầ ng anh r ầ t hài lòng b ầ i anh bi ầ t đ ầ c công s ầ c, ti ầ n b ầ c anh b ầ ra dù ch ầ ng bao nhiêu nh ầ ng đã đem l ầ i h ầ nh phúc thi ầ t th ầ c và rõ ràng cho m ầ t s ầ đ ầ ng bào ru ầ t th ầ t. V ầ l ầ i M ầ anh k ầ l ầ i cho m ầ t s ầ b ầ n bè và ng ầ i thân quen nghe vi ầ c anh v ầ a làm, h ầ u nh ầ ai cũng đ ầ ng ý, ng ầ ng m ầ, t ầ ý s ầ n sàng h ầ ng ầ ng đóng góp khi anh c ầ n đ ầ n đ ầ ti ầ p t ầ c làm vi ầ c thi ầ n này.

Năm k ầ ti ầ p và nh ầ ng năm sau đó n ầ a anh đ ầ u v ầ l ầ i VN làm t ầ thi ầ n giúp đ ầ m ầ m ầ t. Nh ầ kinh nghi ầ m tích lũy, s ầ giúp đ ầ nhi ầ t tình c ầ a v ầ n ầ tu cũng nh ầ s ầ làm vi ầ c tích c ầ c, t ầ n tâm c ầ a nhóm bác sĩ chuyên khoa, vi ầ c m ầ m ầ t ti ầ n tri ầ n nhanh và k ầ t qu ầ đ ầ t đ ầ c cũng nhi ầ u h ầ n. Vi ầ c làm không nh ầ ng đ ầ c th ầ c hi ầ n ngay t ầ i các b ầ nh vi ầ n ầ Sài Gòn mà còn đ ầ c th ầ c hi ầ n ngay ầ các t ầ nh có nhi ầ u b ầ nh nhân đ ầ tránh cho h ầ ph ầ i đi xa, và b ầ t đ ầ c phí t ầ n dài th ầ n ầ i ăn ch ầ n ầ. Tính chung m ầ i l ầ n anh H v ầ đ ầ u giúp đ ầ c ba b ầ n trăm ng ầ i b ầ nh th ầ y l ầ i ánh sáng. Có nh ầ ng năm anh v ầ hai l ầ n b ầ i m ầ i l ầ n v ầ chi ầ l ầ i đ ầ m ầ t tháng mà s ầ ng ầ i b ầ nh thì ngày càng gia tăng. Đ ầ c bi ầ t năm 2007 anh đã ầ VN h ầ n ba tháng đ ầ giúp m ầ m ầ t cho h ầ n 1500 ng ầ i.

Những năm sau này trong thời gian ở VN ngoài thì giờ theo dõi việc mở mắt các nôi, những lúc rảnh rỗi anh đã tâm nghiên cứu Phật pháp và tìm những vật thay giờ để học hỏi thêm. Có một hôm anh nói khá nhiều cho tôi nghe về giáo lý nhân quả của Đức Phật, rồi đưa ra một số trường hợp điển hình để chứng minh. Dù rằng nhờ qua thời gian dài được tâm đem lòng vất vả vô ngã làm việc thiện, đi đi về về bao nhiêu người già nghèo khổ bệnh tật, lòng nhân hậu của anh càng sâu đậm hơn, ý tưởng đến với niềm tin tôn giáo trong anh cũng mạnh mẽ hơn.

Anh tâm nguyện dành thời gian còn lại của đời mình làm sao cho được "thân tâm thanh tịnh", và tạo nghiệp lành trong kiếp sống luân hồi, những điều mà hơn mười người như tôi là những ai với già đến mong muốn đạt được.

2. Ông bạn H.O.

Anh N là một người bạn nhà tôi chỉ cách đi 15 phút lái xe là cùng. Chúng tôi quen biết và thân nhau vì nhiều cơ duyên: cùng trong quân đội thời VNCH, nhà ở gần nhau cùng quán trong thành phố Sài Gòn, cùng công nhân tù đầy sau 1975, cùng sang Mỹ theo diện HO và lại ở gần nhau trong cùng quán Cam.

Vợ chồng anh và ba người con hai gái một trai đều trở nên thành đạt thân đến Mỹ vào những năm đầu 1990. Anh chỉ đi làm ngay, các cháu thì tiếp tục việc học, lớn lên đều trở thành doctor, có công việc làm tốt, cuộc sống yên ổn. Các cháu lớn lên lập gia đình và ra riêng, trừ cháu trai vẫn ở chung nhà với anh chị. Làm việc được mấy năm anh N. "tuyệt vời" do sức khỏe kém, hầu như cả những năm tháng dài tù đầy khổ cực trong các trại giam của Việt cộng.

Đến nay sau hơn mười năm ở Mỹ anh chị đã có một thay bốn cháu nội ngoại mà hầu như anh chị có thời giờ vui vẻ với các cháu mỗi ngày do gia đình bố mẹ hai cháu ngoại cũng ở gần nhà anh chị. Công việc hiện giờ của anh là mỗi ngày đưa đón hai cháu nội đi học, hai cháu này đều còn nhỏ, đưa lên nhà cho quá mệt mỏi, và phải giúp chút ít việc nhà khi bà xã cần; thì giờ còn lại anh dành nghỉ ngơi để đọc sách báo, nghe ra-dio hay xem truyền hình. Các con anh vẫn còn giữ được nếp nếp truyền thống lễ nghi, hiểu thấu đáo về cha mẹ nên lúc nào gặp nhau anh cũng thấy hài lòng, hạnh phúc với cuộc sống "tam đại đồng đường" mà anh đang may mắn được hưởng.

Anh là người công giáo thuần thành, tánh tình hoà nhã và tinh thần chừng chừng bần bần. Dù mang thân phận tị nạn đã khá lâu nhưng anh vẫn còn luôn khóc khoéi và vẫn mong đợi tị nạn, chi mong sao quê hương sớm thoát được ách chừng chừng dân được hưởng cuộc đời do no ấm. Nhưng từ nay anh thôi chia sẻ với gia đình con cái mỗi khi có dịp thu nhập. Thốt là đi ư rớt thích thú khi tôi biết các con anh cũng cùng tị nạn nhưng quố gia và một lòng đi với quê hương như anh, khác hẳn với những người trẻ khác cùng trang lứa thôi mong mỏi lo cho đời sống cá nhân mà không bận tâm gì đến chuyện khác. Tôi thì hơi có phẫn chăng do cuộc sống miệt mài với lý tưởng thôi còn trong quân ngũ trước kia của anh cùng với những kinh nghiệm đau thương anh đã trải qua sau ngày mất nước mà các con anh đã được chừng chừng khi còn ở trong nước hay biết được qua những câu chuyện thôi anh kể, đã có tác động mạnh đến tinh thần các con anh.

Anh thôi xuyên được báo chí, nghe radio, xem truyền hình hơn tôi, trí nhớ anh lại còn rớt rớt. Không những anh biết những chuyện mới xảy ra trên thế giới cũng như trong chừng chừng được phạm bị trên các phương tiện truyền thông mà anh còn nhớ rớt những và những bị của xảy ra trước ngày miền Nam lọt vào tay chừng chừng. Anh có khả năng nhìn được những việc cách rành rọt, sâu sắc; khi kể lại sự việc do đó rớt lời cuố n dự thuyết phạm chừng chừng nghe. Mỗi lần thôi mồm hi vọng rõ đi ư gì liên quan đến thôi sự, chính trị, tôn giáo hay sinh hoạt chừng chừng v. v. tôi thôi đi ư thoả hơi anh là được gì đáp thoả đáng, giúp tôi hi vọng thêm những chi tiết, và lại ra một vài vấn đề.

Đi với những sinh hoạt quan trọng xảy ra trong chừng chừng thôi đưa phạm phạm anh thôi đi ư biết rõ. Nhưng mỗi đây khi và a hay tin ở quố n Cam sắp có "Đi nhấc hơi Cám ởn anh người chỉn sĩ VNCH k 2" do những đoàn thôi đi ư ra thôi chấc nhấc vinh danh các thôi phạm binh và quố phạm cô nhi của VNCH và gây quố đi ư m trố những người hi vọng còn đang sống với vớ ư thôi quê nhà, tôi đoán chấc anh đã biết việc này liên đi ư thoả hơi anh D có dự định đi tham dự hay không. Anh đã trải lại dứt khoát ngay: "Nhất định là có đi chấc, với của gia đình". Tôi chấc cồm thôi y câu hơi của mình hơi thôi a bị tôi nhớ ra thôi lâu không có việc gì có nhấc hơi thôi đi ư chấc VNCH, đến đến đi ư ngày xưa mà anh không tích cấc hơi trố thôi còn với đến đi ư của đình cùng tham gia. Theo anh đây là một việc làm hơi sự có ý nghĩa, đi ư p tình người. Làm sao không như đến, không y m trố. những con người đã hi sinh một phần thân thôi cho quê hương đi ư ta có được cuộc sống an bình ngày hôm nay. Đúng đây là "món nợ tâm linh mà chấc không có khả năng đòi và chúng ta không đang tâm đi ư quố t món nợ đó" như lại phát biế u của khoa học gia Dố ư nguy t Ánh trong phạm m đi ư buố i Đi nhấc hơi.

Cố gia đình anh đã đến dự buổi trình diễn gây quố thôi ư trố này thôi đi ư đến cuố i. Không chấc k đi ư hơi này mà của lại đến hơi trố cùng mấc đích thôi ư thôi chấc cách đây đi ư hai năm, cũng thôi quố n Cam nữa đây và cố gia đình anh chỉ cũng đã sụt sống tham dự. Còn như khá lâu trước đây anh nói với tôi anh đã rớt hân hoan đến dự buổi lễ long trọng khánh thành thôi ư đài chỉn sĩ Viế t M thôi khu Công viên T do cuố i được All American way, thành phố Wesminster. Kể thôi

đó nhò ng ngày l Chi n sĩ tr n vong anh thò ng nhò c nhò con cháu đ n đài k ni m chi n sĩ đ th p nén nhang, đ t ít hoa tò ng nhò đ n nhò ng anh linh t sĩ, nhò ng ngò i đã hi sinh m ng sò ng lý tò ng t do, cho đ t nò c thân yêu. Anh và gia đình cũng tham gia nhò ng cu c bi u tình chính đáng trong cò ng đò ng đ chò ng l i nhò ng âm m u phá ho i c a nhò ng k thân cò ng hay làm tay sai cho VC len l i trong cò ng đò ng nhò v T. T. m y năm trò c hay v m t tu n báo

thò i gian sau này.

Phong trào dân chò trong nò c anh cũng theo dõi chò t chò , sò vi c Linh m c N.V. Lý, các lu t sò N.T. Công Nhân, N.V. Đài&b b t b x ra sao r i các v dân oan khi u ki n, đ n hình nhò các v giáo dân đòi l i Tòa khâm sò Hà N i, đòi l i đ t đại i giáo x Thái Hà..anh đ u chò u khó tìm hi u thò u đáo qua các báo chí và phò ng ti n truy n thông.

Nhò ng đ u n i b t nhò t n i anh là tinh thò n quò c gia và sò hi u bi t thò u đáo v cò ng sò n. Anh thò ng nói đ n sò cò nh giác không thò thi u trong chúng ta đ i v i nhò ng sò gian ác, xò trá c a Vi t cò ng mà b n thân anh đã tr i nghi m cũng nhò quá khò l ch sò chò ng mình còn đó. Đ i v i anh đ chò cò ng sò n Liên Sô tan rã vào đ u thò p niên 90 là đ u t t y u. M t chò nghiã xã h i xây đò ng trên hò c thuy t m hò mu n t o đò ng m t thò gi i đ i đò ng chò là o vò ng, sò m mu n cũng phò i sò p đ . Chò ti c trên thò gi i ngày nay v n còn sót l i vài ba nò c c b m vào chò thuy t đó (trong sò có Vi t Nam) đ mà m c sò c đ c tài đò ng tr , chà đ p lên m i quy n căn b n c a ngò i dân, tha hò bóc l t, làm giò u trên xò ng máu c a h .

V sò tàn b o c a Vi t cò ng, anh thò ng nhò c đ n kinh nghi m đau thò ng c a bao nhiêu đò ng bào vô t i mi n B c trong thò i k c i cách ruò ng đ t, vò xoá ký k t ngò ng b n xua quân thò m sát đ m máu trong bi n cò T t M u thân t i Hu và sò chò t chóc thò m thò ng c a hàng trăm ngàn ngò i v sò h i cò ng sò n đã phò i vò t biên vò t bi n tìm t do t khi VC cò ng chi m mi n Nam. Trò c đó su t m y m i năm chúng luôn tìm cách l a l c bò ng m i thò đò n ma mĩnh đ làm suy y u chánh quy n mi n Nam, quò quy t đ d m t nhóm ngò i giò u sang , trí thò c mi n Nam đ a vào bò ng l p ra cái g i là M t tr n gi i phóng mi n Nam làm công cò đ qua h i nghò Paris 1973 mong đò c chia phò n v i VC nhò ng phũ phàng thay khi VC xoá hoà o c đánh chi m tr n mi n Nam xong thì chò vài tháng sau cái m t tr n hò u danh vô thò c kia đã bò gi i thò , l n l t các thành viên m t tr n bò cho vò vò n r i chò t đ n mòn trong t i nhò c vì phò n dân hò i nò c. Dân mi n Nam sau 30-4-75 đã chò ng ki n nhò ng gì? Nhò ng màn ăn cò p tài sò n ngò i dân qua chiêu bài đánh t sò n m i b n, qua các thông báo không đ i ti n r i b t ngò thi hành đ i ti n, ra thông báo m p m kêu gò i cò u quân cán chính ra trình di n hò c t p ngò n ngày đ l a hàng trăm ngàn nhò ng ngò i này vào các tr i giam khò sai vô thò i h n o khò p mi n Nam chí B c, khi n đã có bi t bao nhiêu ngàn ngò i chò t thò m thò ng do chò đ nhà tù khò c nghi t, do lao đò ng khò sai đói khát bò nh ho n n i rò ng thiềng nò c đ c. Tò nhò ng kinh nghi m quá khò , nhò ng kinh nghi m b n thân trong nhò ng năm dài bò tù đầy và nhò ng năm sò ng dò i chò đ cò ng sò n trò c khi qua đò c M anh N. hi u bi t r t rõ b n chò t VC "trò c

sau nh" m"t" là luôn tàn ác và vô cùng gian trá. Đ"n bây giờ đã trên ba m"i năm chúng v"n giữ nguyên b"n ch"t đó dù b" ngoài có làm ra v" t"t đ"p đ"n th" nào. Nh" m"t lo"i t"c kè thay đ"i m"u s"c đ" t"n t"i, tính gian manh đ"c ác c" a VC mãi mãi ch"ng bao giờ thay đ"i.

Cũng nh"ng năm dài tù đầy trong nh"ng tr"i giam kh"c nghi"t c" a c"ng s"n đã đ" l"i trong anh nhi"u suy t" mà trong đó mong "c tha thi"t nh"t là m"i ng"i hi"u rõ m"t th"t c" a ch" nghĩã c"ng s"n, chán ghét nó và đ"ng góp s"c tranh đ"u cho đ"t n" c đ" c t" do dân ch" no "m nh" bao nhiêu dân t"c khác trên th" gi"i. Mong m"i này đ" c anh chia s" v"i các b"n bè thân cũng nh" nh"ng ng"i trong gia đình m"i khi có đ"p thu"n t"n. Tôi không rõ nó có "nh h"ng tích c" c ít nhi"u th" nào đ"i v"i b"n bè nh"ng tôi đã th"y k"t qu" tích c" c c" a nó đ"i v"i gia đình m"y ng"i con anh, nh"t là cháu trai đang " tu"i ngoài ba m"i. Đi"u này khi"n tôi liên t"ng đ"n th" h" tr" ti"p n"i cha chú mà đ"u có tình th"n qu" c gia, hi"u bi"t rõ v" ch" nghĩã hoang t"ng, tàn b"o và qu" quy"t c" a c"ng s"n thì ta còn hi v"ng r"t nhi"u vào t"ng lai t"i sáng c" a đ"t n" c.

3. Anh Bên ODP Đoàn T

Anh bên S c" a tôi đ"n M" do con b"o lãnh. Anh có ba ng"i con, hai gái m"t trai, m"i đ" a m"t n" c. Cô gái l"n s"ng v"i gia đình ba con " Pháp, ng"i con k" là con trai có gia đình hai con hi"n " cùng v"i v" ch"ng anh t"i M" còn cô gái út cũng đã có gia đình v"i hai con nh" thì còn đang s"ng t"i Vi"t Nam. Tr" c m"t tôi anh là con ng"i r"t bình th"ng nh"ng có l"ng t" t" hi"m th"y. Hôm v" a r"i mu"n thăm h"i anh, tôi g"i đ"n tho"i đ"n nhà thì g"p gi"ng nói quen thu" c c" a c"u con trai.

-Đ" th" a bác, ba má cháu sang Pháp thăm ch" cháu t" h"n tu"n nay r"i .

- V"y h" , ch"ng nào thì ba má cháu v" ?

- D" , đ" ba tu"n n" a " .

- Cám "n cháu, bác s" g"i l"i khi đó v"y.

Bên đi n tho i xu ng, tôi th m nghĩ "v ch ng tay này qu là sung s ng, có d p đi ch i xa ho i". Tôi nh m i hôm đ u năm, hai anh ch cho hay đã đi VN thăm con gái út và ăn T t bên đó. Lúc v k l i chuy n đi r t vui, h ng tr n cái T t v i gia đình và thân h u sau đó l i đ c con gái mua tua du l ch đi ra Hà N i, thăm V nh H Long, SaPa và vài n i khác. Nay thì sang Tây thăm v ch ng cô c và ba đ a cháu ngo i và ch c h n là s l i đ c đ a đi ch i thăm vi ng các n c lân c n nh l n tr c anh ch sang đây, khi v anh ch đã k l i chuy n đi và cho xem hình nh k ni m ch p r t đ p t i các n c Đ c, Ý, Th y Sĩ... Còn gì vui h n m t năm hai anh ch h ng c ba b u không khí Vi t, Pháp và M . tu i quá th t th p, có con cháu nh ng n i xa xôi v n d m mà t M anh ch có đ kh n ng đi nh v y th t là vui, th h i còn h nh phúc nào h n.

Anh ch S sang M sau tôi h n năm. Tr c bi n c 30-4-1975 anh S làm cho m t công ty xăng d u à Sài Gòn sau khi gi i ngũ ra kh i quân đ i, còn tôi thì ph c v trong cùng quân ch ng v i anh cho đ n gi phút chót cu c chi n VN. Th i gian làm cho hãng xăng do công vi c anh đã có c h i đi đ n r t nhi u thành ph kh p mi n Nam

k c nh ng n i xa nh Nha Trang, Đà N ng, Hu ... Bên bè cho là anh có cung di t t trên lá s t v i nên đã tìm đ c công vi c có xe đi và tha h xăng ch y. Nay à M có l v n nh cung di hay đó mà anh có c may đi đây đó luôn chẳng?

Khi mi n Nam m t, v ch ng anh k t ph i l i, ch u hoàn c nh v t v nh h u h t bao đ ng bào khác. Anh ch ch thoát kh i c nh này sau khi sang đ c M nh con trai b o lãnh; cháu trai này v t biên đ n đây v a đi làm v a đi h c, do c g ng m y năm sau cháu thành đ t, có công ăn vi c làm t t và n đ nh r i làm ngay th t c di trú cho anh ch sang đoàn t . Sau khi anh ch S đ n M đ c vài tháng thì l i nh n đ c tin vui t VN. à Sài Gòn cháu gái l n c a anh đang làm phó giám đ c cho m t công ty Pháp đ c công ty c sang Pháp công tác đã l u l i đây và vào h c ch ng trìn h u đ i h c tr ng Sorbonne. Tr c đó cháu gái v n r t gi i, thông minh lanh l i, đ c nhi u c m tình c a các gi i ch c trong công ty, đã th ng đ c công ty c sang Pháp và m t s các n c Âu châu khác đ tham d các bu i h p v các công vi c liên h . Trong nh ng l n đ n Pháp cháu gái đã dành thì gi đ n tr ng Sorbonne là m t tr ng đ i h c lâu đ i và r t danh ti ng c a Pháp đ tìm hi u, sau đó n p đ n và đã đ c ch p thu n nh n. Anh ch S r t vui m ng khi cháu gái l n à l i Pháp và vào h c đ c tr ng này.

Th là anh ch ch còn gia đình cô gái út à VN; gia đình anh ch trong vòng m t năm t đ i cùng m t mái nhà đã tách ra làm ba n i, à ba đ t n c r t xa cách nhau. Anh ch r t th ng gia đình cháu út có hai đ a con nh m i khi nghĩ đ n đ i s ng hi n t i cũng nh t ng lai c a chúng. Anh ch quy t tâm ph i b o lãnh cho chúng sang đoàn t càng s m càng hay. Th nên m y năm sau khi v a có qu c t ch M , anh làm ngay th t c di trú c n thi t, bây gi anh ch

chị còn chị đến ngày đón gia đình cháu út sang là thoải lòng mong đợi.

Anh S đến M đi làm được vài năm thì đã quá tuổi học; do tuổi tác cao, công việc lại không thích hợp và cũng theo đề nghị của người con trai nên anh nghỉ làm luôn. Anh chị đóng góp gì nhiều cho đất nước đến khi nghỉ việc anh và bà xã do cùng trên 65 tuổi nên có hai vợ chồng đi du lịch hàng năm để các phúc lợi xã hội dành cho người già, vợ chị thì nhận công nhân y tế. Ngày anh làm đám cưới cho con trai chúng tôi đến thăm để chia sẻ sự vui mừng với anh chị. Đến nay anh chị có hai cháu nội, hàng ngày anh là tài xế đưa đón các cháu đi học. Đợi sự nghỉ anh chị thì nghỉ để an nhàn, ngày ngày vui chơi cùng các cháu như vợ tôi chăm lo chu đáo của vợ chồng người con trai. Tôi rất ngưỡng mộ anh khi anh nói đến những niềm vui nho nhỏ khi con cháu đến nhà thăm, khi đưa cháu đi chơi, hay mỗi khi đi mua quà sinh nhật cho cháu, bởi tôi cũng trong hoàn cảnh như anh, cũng thường có những cảm nhận tương tự.

Đúng như cho đến giờ anh chị chồng còn đi du lịch ngoài việc chơi với gia đình cháu gái út VN sang đoàn thể. So với những bạn cũ còn ở VN thì chúng tôi quả là những người khá may mắn. Người trẻ vài anh có con ăn của để do có nhà của để đại của cha mẹ để lại hoặc có con cái thích nghỉ hưu và đi du lịch, làm ăn khá giả giúp đỡ, còn đa số các bạn cũ khác sống chết vất vả, đau khổ nên thì thất nghiệp. Ở VN dường như chỉ có người sống hiên nay làm gì có phúc lợi an sinh xã hội cho người nghèo, cho người già như các nước dân chủ, có chăng chỉ là cho thành phố đóng viên, công nhân viên nhà nước, còn tất cả người dân là phải tự túc, đau khổ phải có tiền mới được chơi trẻ.

Khi đến M hai chúng tôi có duyên may sống cùng tiểu bang Cali nhưng lúc anh mới đi du lịch qua Cam còn tôi ở thành phố Bakersfield cách anh 2 giờ lái xe. Dù khá xa nhưng chúng tôi thường xuyên liên lạc với nhau, thỉnh thoảng hàng ngày cuộc gọi hoặc tôi xuống thăm anh hoặc anh lên thăm tôi. Chúng tôi gần gũi thân thiết như lúc còn ở Sài Gòn.

Vài năm sau thì cả gia đình tôi chuyển về qua Cam, chúng tôi có dịp gặp nhau nhiều hơn. Vậy đây chúng tôi gặp thêm một số bạn học thân thiết từ trước 1975, thời chúng tôi còn trong quân đội VN. Tôi không nhớ rõ từ khi nào nhưng có lẽ chỉ có năm nay gặp nhau một thông tin khoảng chừng một tháng nhóm chúng tôi gặp năm công cộng với liên lạc hàng ngày gặp nhau, ăn uống chung với nhau một lần. Đây là dịp để đám bạn già chúng tôi có dịp nhìn thấy nhau, biết sự khỏe của mỗi người đến gần gũi hàn huyên, trao đổi tin tức với bạn bè khắp nơi kể cả các bạn cũ còn đang ở Việt Nam, trong không khí thân tình và vui vẻ.

Càng gần gũi càng hiểu nhau hơn, anh S là một người giao thiệp rộng, quen biết nhiều do tánh tình cởi mở, ăn nói khéo nên anh dễ gây cảm tình ngay cả với người mới gặp lần đầu. Hiểu nhau ít có ngờ ngàng ngày cuối tuần nào mà anh không có bạn mới, khi thì đi tiệc tùng khi thì xoa mặt cho mát & Chờ trong quân đội ngày xưa thôi anh đã quen khá nhiều người, từ lính tới tá tá trưởng mà đến giới văn còn tình nghĩa, khi gặp lại nhau vẫn thân mật như bao giờ. Đi tìm nơi bắt đầu biết tôi anh là tâm lòng hào phóng và thật thà với tất cả mọi người đến biết là bạn bè thân quen. Anh có thể lái xe đi xa mà y tá nghĩ đến người chở đi đưa một người bạn đi thăm một người bạn khác dù tuổi đời anh đã ngoài bảy mươi.

Tôi nhớ có lần anh bạn N từ VN sang thăm người nhà ở Orange County mua lên San Jose thăm bạn, anh đã suốt ngày lái xe đưa N đi thăm không chút đắn đo mà cả hai người này cách xa nhau 6,7 giờ lái xe. Một anh khác cũng từ VN sang đây thăm thân nhân đến anh đưa đón đi ăn uống vui chơi nhiều người luôn mừng ngày mà anh cũng chẳng chút phí phạm. Dù rằng anh có thể đánh đổi đi cái hao tốn, một nhọc trong khi năng động cái niềm vui hiện hiện trên nét mặt của bạn bè. Nghe một bạn xa cách vài tiếng lái xe bạn bè nhàn nhàn, anh suốt ngày thêm bạn rồi lái xe cùng đi thăm. Nói chi tang hôn tang từ của bạn bè thân quen, anh luôn có mặt chia sẻ niềm vui buồn của bạn. Khi có sự kêu gọi giúp đỡ các bạn bè cũ gặp cảnh túng thiếu ở VN anh đều tích cực tham gia đóng góp trong khi năng thiện bố cục hơn hẳn mình. Người ta thường nói càng lớn tuổi càng dễ cô đơn do mất mát thiếu vắng thân nhân, bạn bè và nhiều thứ khác rồi đời trở nên trống rỗng. Anh S thì khác hẳn, có thể nhiều lý do trong đó phần tánh tình luôn cởi mở vui vẻ, hào phóng và thật thà của anh, và cũng có thể do từ trong đáy lòng anh luôn cảm thấy vui sướng khi giúp đỡ đến người khác. Theo tôi biết anh là người nhiều bạn bè nhất trong số những bạn của tôi trên đất nước này.

Cho đến bây giờ nhìn lại tôi thấy mình may mắn còn đến được một số bạn bè thân quen. Các bạn sống trên đất nước khác nhau trên nước Mỹ cũng như một số quốc gia khác có đời sống vật chất ra sao tôi không biết rõ do không gặp, không có dịp gặp gỡ hay trao đổi để hiểu nhiều. Riêng các anh bạn thân ở Mỹ là cùng ở Cali, ở cùng quần Cam thì chúng tôi có nhiều cơ hội gặp gỡ hàn huyên, liên lạc. Trong số có mặt bạn quanh tôi một anh mất cá tính nhưng từ từ đến khi tôi nghĩ rằng, cho tôi thêm hiểu biết phong phú, hiểu ích. Các anh đều còn toát lên tinh thần lạc quan, tích cực rồi thì tốt và đáng mong đợi biết bao từ tuổi đời trên bảy mươi. Tôi có cảm tưởng tuổi già đời với các anh không hề vô nghĩa, cuộc đời gian còn lại đời với các anh đến quý báu bởi các anh còn muốn làm thêm nhiều điều thiện nhân ái, còn nghĩ đến tương lai đất nước, đến gia đình và bạn bè. Tôi nhớ: "Biết vậy nên vui làm sao?"